Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MELCHIOR WATHELET
prednesené 17. marca 2016 [1]

Vec C-567/14

Genentech Inc.
proti
Hoechst GmbH, predtým Hoechst AG,
Sanofi-Aventis Deutschland GmbH

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Žaloba o neplatnosť rozhodcovského rozhodnutia — Hospodárska súťaž — Článok 101 ZFEÚ — Kartel — Nevýhradná licenčná zmluva na patenty — Zrušenie patentov — Neexistencia porušovania práv vyplývajúcich z patentu — Vplyv — Povinnosť platiť poplatky"

I – Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 101 ZFEÚ. Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) sa konkrétne pýta na to, či tento článok bráni povinnosti uloženej osobe, ktorá uzatvorila licenčnú zmluvu na patent, platiť poplatky počas celého obdobia platnosti zmluvy až do jej vypovedania, a to napriek zrušeniu patentu alebo patentov, na ktoré sa vzťahuje licencia, alebo napriek tomu, že nedochádzalo k eventuálnemu porušovaniu práv vyplývajúcich z patentov.

2. Tento návrh bol podaný v rámci žaloby o neplatnosť rozhodcovských rozhodnutí vydaných v spore medzi Genentech Inc., spoločnosťou založenou podľa práva štátu Delaware (Spojené štáty americké) (ďalej len „Genentech"), na jednej strane a Hoechst GmbH, predtým Hoechst AG (ďalej len „Hoechst") a Sanofi-Aventis Deutschland GmbH (ďalej len „Sanofi-Aventis"), spoločnosťami založenými podľa nemeckého práva, na druhej strane.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

II – Právny rámec

A – *Právo Únie*

3. Článok 101 ZFEÚ stanovuje:

„1. Nasledujúce sa zakazuje ako nezlučiteľné s vnútorným trhom: všetky dohody medzi podnikateľmi, rozhodnutia združení podnikateľov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu, najmä tie, ktoré:

a) priamo alebo nepriamo určujú nákupné alebo predajné ceny alebo iné obchodné podmienky;

b) obmedzujú alebo kontrolujú výrobu, odbyt, technický rozvoj alebo investície;

c) rozdeľujú trhy alebo zdroje zásobovania;

d) uplatňujú nerovnaké podmienky pri rovnakých plneniach voči ostatným obchodným partnerom, čím ich v hospodárskej súťaži znevýhodňujú;

e) podmieňujú uzatváranie zmlúv s ostatnými zmluvnými stranami prijatím dodatočných záväzkov, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv.

2. Všetky dohody alebo rozhodnutia zakázané podľa tohto článku sú automaticky neplatné.

3. Ustanovenia odseku 1 sa však neuplatnia na:

— dohody alebo kategórie dohôd medzi podnikateľmi,

— rozhodnutia alebo kategórie rozhodnutí združení podnikateľov,

— zosúladené postupy alebo kategórie zosúladených postupov,

ktoré prispievajú k zlepšeniu výroby alebo distribúcie tovaru alebo k podpore technického alebo hospodárskeho pokroku, pričom umožňujú spotrebiteľom primeraný podiel na výhodách z toho vyplývajúcich, a ktoré:

a) neukladajú príslušným podnikateľom obmedzenia, ktoré nie sú nevyhnutné pre dosiahnutie týchto cieľov a

b) neumožňujú týmto podnikateľom vylúčiť hospodársku súťaž vo vzťahu k podstatnej časti daných výrobkov.“

B – *Francúzske právo*

4. Článok 1518 občianskeho súdneho poriadku (code de procédure civile) stanovuje:

„Rozhodnutie vydané vo Francúzsku v rámci medzinárodného rozhodcovského konania možno napadnúť len žalobou o neplatnosť.“

5. Článok 1520 občianskeho súdneho poriadku stanovuje:

„Žalobu o neplatnosť možno podať, len ak:

1° rozhodcovský súd neoprávnene vyhlásil, že má alebo nemá právomoc, alebo

2° rozhodcovský súd bol konštituovaný protiprávne, alebo

3° rozhodcovský súd rozhodol v rozpore s úlohami, ktoré mu boli zverené, alebo

4° nebola dodržaná zásada kontradiktórnosti konania, alebo

5° uznanie alebo výkon rozhodnutia je v rozpore s medzinárodným verejným poriadkom.“

III – Skutkové okolnosti sporu vo veci samej a prejudiciálna otázka

6. Dňa 6. augusta 1992 Behringwerke AG, spoločnosť založená podľa nemeckého práva (ďalej len „Behringwerke“),[2] udelila spoločnosti Genentech nevýhradnú celosvetovú licenciu (ďalej len „licenčná zmluva“) na používanie aktivátora ľudského cytomegalovírusu (HCMV), umožňujúceho zvýšiť efektívnosť bunkového procesu používaného na výrobu proteínov (ďalej len „aktivátor“). Táto technológia bola predmetom európskeho patentu č. EP 0173 177 53, zaregistrovaného 22. apríla 1992 (ďalej len „patent EP 177“), ako aj dvoch patentov zaregistrovaných v Spojených štátoch amerických 15. decembra 1998 a 17. apríla 2001 (ďalej len „patent US 522“ a „patent US 140“). Dňa 12. januára 1999 Európsky patentový úrad (EPÚ) zrušil patent EP 177.

7. Licenčná zmluva sa riadi nemeckým právom.

8. Z článku 3.1 licenčnej zmluvy vyplýva, že Genentech sa zaviazala ako protihodnotu za právo používať aktivátor zaplatiť:

— jednorazový poplatok 20 000 nemeckých mariek (DEM) (približne 10 225 eur) za náklady spojené s udelením licencie,

— pevný ročný poplatok 20 000 DEM (približne 10 225 eur) na výskumné účely,

— poplatok nazývaný „bežný“ vo výške 0,5 % z hodnoty predaja „hotových výrobkov“[3] (ďalej len „bežný poplatok“).

9. Genentech zaplatila jednorazový poplatok a ročný poplatok, ale nikdy nezaplatila bežný poplatok.

10. Dňa 30. júna 2008 Hoechst a Sanofi-Aventis zaslali spoločnosti Genentech žiadosť o informácie o konečných výrobkoch, v prípade ktorých sa využívajú patentované materiály a postupy, a zakladajú teda nárok na zaplatenie bežných poplatkov.

2 — Behringwerke následne postúpila svoje práva na spoločnosť Hoechst. Od júla 2005 sa spoločnosť Hoechst stala dcérskou spoločnosťou spoločnosti Sanofi-Aventis, ktorá je 100 %-ným vlastníkom jej základného imania.

3 — Pojem definovaný v licenčnej zmluve ako „komerčne predajné tovary zahŕňajúce licencovaný výrobok, predávané vo forme umožňujúcej ich podávanie pacientom na terapeutické použitie alebo používanej v rámci diagnostického postupu, ktorých cieľom nie je zmena zloženia, spracovanie, prebalenie alebo zmena etikety pred ich použitím a ktoré sa neuvádzajú na trh s týmto cieľom“. Podľa tejto zmluvy pojem „licencované výrobky“ označuje „materiály (vrátane organizmov), ktorých výroba, využívanie alebo predaj by v prípade neexistencie tejto zmluvy porušovali jeden alebo viacero patentových nárokov, ktorých doba platnosti neuplynula, zahrnutých v právach spojených s patentmi, ktoré sú predmetom licencie“.

11. Listom z 27. augusta 2008 Genentech zaslala spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis výpoveď licenčnej zmluvy, pričom táto výpoveď nadobudla účinnosť dva mesiace neskôr. [4]

12. Hoechst a Sanofi-Aventis, keďže sa domnievali, že Genentech na účely výroby lieku Rituxan® [5] a iných liekov používa aktivátor pri rekombinačnej syntéze proteínov bez toho, aby zaplatila bežné poplatky z predaja všetkých týchto liekov, a porušila tak licenčnú zmluvu, 24. októbra 2008 podali v súlade s rozhodcovskou doložkou obsiahnutou v článku 11 licenčnej zmluvy rozhodcovskú žalobu proti spoločnosti Genentech na Medzinárodný rozhodcovský súd Medzinárodnej obchodnej komory (MOK), ktorá ju zaregistrovala ako vec pod spisovou značkou 15900/JHN/GFG.

13. Dňa 27. októbra 2008 Hoechst a Sanofi-Aventis predložili na United States District Court for the Eastern District of Texas (Okresný súd Spojených štátov pre východný obvod štátu Texas, Spojené štáty americké) sťažnosť týkajúcu sa porušovania práv vyplývajúcich z patentov US 522 a US 140 proti spoločnostiam Genentech a Biogen (predtým Biogen Idec). Tieto posledné dve uvedené spoločnosti podali v ten istý deň žaloby o neplatnosť týchto patentov na United States District Court for the Northern District of California (súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia, Spojené štáty americké).

14. Tieto dve konania boli spojené do jedného konania pred United States District Court for the Northern District of California (súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia).

15. Dňa 11. marca 2011 United States District Court for the Northern District of California (Okresný súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia) v podstate rozhodol, že nedošlo k porušeniu práv vyplývajúcich z predmetných patentov, a zamietol žalobu o neplatnosť patentov, keďže dospel k záveru, že Genentech sa nepodarilo predložiť dostatočné dôkazy. Toto rozhodnutie potvrdil 22. marca 2012 United States Court of Appeals for the Federal Circuit (Odvolací súd Spojených štátov pre federálny obvod, Spojené štáty americké) a nadobudlo právoplatnosť.

16. Tretím čiastočným rozhodcovským rozhodnutím z 5. septembra 2012 (ďalej len „tretie čiastočné rozhodnutie“) [6] jediný rozhodca, ktorého si vybrali zmluvné strany, rozhodol [7], že Genentech vyrábala Rituxan® tak, že používala aktivátor „patentovaný počas určitého obdobia, či už oprávnene, alebo nie, v [patente EP 177] a neskôr v [patentoch US 522 a 140]…“ [8], a na tomto základe uložil povinnosť spoločnosti Genentech zaplatiť spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis bežné poplatky z predaja lieku Rituxan® a výrobkov s rovnakými vlastnosťami. [9]

4 — Článok 8 ods. 3 licenčnej zmluvy stanovuje, že „držiteľ licencie môže vypovedať túto zmluvu a licencie udelené na základe tejto zmluvy tak, že zašle spoločnosti Behringwerke výpoveď v tomto zmysle s výpovednou lehotou dvoch (2) mesiacov, ak sa držiteľ licencie rozhodne skončiť s využívaním licenčných práv vyplývajúcich z týchto licencií“.

5 — Aktívnou látkou lieku Rituxan® je rituximab. Tento liek bol uvedený na trh od roku 1998 v Spojených štátoch amerických pod obchodným označením Rituxan® a v Európskej únii pod označením MabThera®. Z odpovedí spoločnosti Genentech, ako aj z odpovedí spoločností Hoechst a Sanofi-Aventisna na písomné otázky položené Súdnym dvorom vyplýva, že rozhodcovské rozhodnutia, o ktoré ide v tejto veci, sa týkajú celosvetového predaja lieku Rituxan® vrátane predaja tohto lieku pod označením „MabThera®“.

6 — Pôvodným jazykom tretieho čiastočného rozhodnutia je angličtina. Genentech pripojil do spisu „voľný“ preklad do francúzskeho jazyka jednak v konaní na vnútroštátnom súde a jednak v konaní na Súdnom dvore, ktorý sa používa v týchto návrhoch.

7 — Pozri body 322 až 330 tretieho čiastočného rozhodnutia.

8 — Pozri bod 326 tretieho čiastočného rozhodnutia.

9 — Pozri bod 114 tretieho čiastočného rozhodnutia.

17. Jediný rozhodca rozhodol, že Genentech chcela pôvodne používať aktivátor bez toho, aby bola považovaná za porušovateľa práv [10], a preto bola uzatvorená licenčná zmluva. Z toho podľa názoru tohto rozhodcu vyplýva, že obchodným účelom licenčnej zmluvy [11] bolo vyhnúť sa akémukoľvek sporu týkajúcemu sa platnosti patentov US 522 a US 140 počas doby platnosti licenčnej zmluvy. [12] Podľa tohto rozhodcu „takýto mierový stav [nemohol] trvať večne, pretože [licenčná zmluva] mala byť v relatívne krátkom čase vypovedaná jednou zo strán…“ [13].

18. Podľa jeho názoru, keď je raz už patent zaregistrovaný, držiteľ licencie, akým je Genentech, sa môže cítiť pokojnejšie, keďže získal licenciu na využívanie tohto patentu, na rozdiel od tretej osoby, ktorá môže byť odradená od toho, aby konkurovala držiteľovi licencie. Rozhodca teda dospel k záveru, že na základe licenčnej zmluvy zápis patentov bol relevantnou skutočnosťou na účely preukázania existencie obchodného dôvodu na uzatvorenie predmetnej licenčnej zmluvy, aj keď ich platnosť takouto skutočnosťou nebola. V tejto súvislosti uviedol, že spor v oblasti patentov môže trvať roky, ako to preukazujú paralelné konania v Spojených štátoch amerických, a môžu v ňom vzniknúť značné náklady. [14] Spoločnosť, akou je Genentech, mala teda záujem na uzatvorení takejto zmluvy.

19. V dôsledku toho jediný rozhodca rozhodol, že v prípade platieb, ktoré boli uskutočnené alebo sú splatné v súlade s licenčnou zmluvou, nemožno žiadať ich vrátenie, pričom zostávajú stále splatnými, aj keď dôjde k zrušeniu patentu alebo keď patent nebol činnosťou držiteľa licencie porušený. [15] Keďže obchodným účelom licenčnej zmluvy bolo vyhnúť sa akémukoľvek sporu v oblasti patentov, dospel k záveru, že konečný výsledok patentového konania nezakladal povinnosť poskytovateľa licencie, ak by sa konštatovala neplatnosť patentu, vrátiť prijaté poplatky, ani oslobodiť držiteľa licencie od povinnosti zaplatiť tieto poplatky, keď ich ako v prípade spoločnosti Genentech držiteľ licencie nezaplatil.

20. Na základe uvedených úvah tento rozhodca rozhodol, že podľa licenčnej zmluvy mala Genentech zaplatiť spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis bežné poplatky z predaja lieku Rituxan® vyrábaného od 15. decembra 1998 (dátum vydania patentu US 522) do 28. októbra 2008 (dátum vypovedania licenčnej zmluvy). [16]

21. Okrem toho zaviazal spoločnosť Genentech zaplatiť spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis sumu 391 420,36 eura vrátane 293 565,27 amerických dolárov (USD) (približne 260 000 eur) ako náhradu trov ich zastupovania za obdobie od 9. júna 2011 do 5. septembra 2012.

22. Nakoniec určil, že rozhodnutia týkajúce sa posúdenia výšky splatných poplatkov, nákladov na rozhodcovské konanie a iných nákladov na zastupovanie prijme až v konečnom rozhodnutí.

10 — Pozri bod 299 tretieho čiastočného rozhodnutia.

11 — Jediný rozhodca dospel k záveru, že na základe nemeckého práva, uplatniteľného na licenčnú zmluvu, sa majú zmluvy vykladať nielen s ohľadom na ich ustanovenia, ale takisto aj s ohľadom na ich genézu, systematický kontext a obchodný účel (pozri v tomto zmysle bod 255 tretieho čiastočného rozhodnutia). Dospel k záveru, že obchodné dôvody, ktoré viedli strany k uzatvoreniu licenčnej zmluvy, vyplývali z toho, že v čase uzatvorenia tejto zmluvy mala spoločnosť Behringwerke zaregistrovaný patentovaný vynález (teda patent EP 177), ktorý Genentech chcela obchodne využívať bez toho, aby jej hrozilo riziko, že poruší patent (pozri v tomto zmysle bod 258 tretieho čiastočného rozhodnutia). Podľa názoru jediného rozhodcu otázka platnosti patentu nie je relevantná v nemeckom práve, ktoré uznáva zmluvný nárok na zaplatenie poplatkov v licenčnej zmluve, aj keď je predmetný patent napokon zrušený. Rozhodol, že podľa nemeckého práva môže osoba takisto udeliť licenciu k nepatentovanému alebo nepatentovateľnému vynálezu (pozri v tomto zmysle bod 292 tretieho čiastočného rozhodnutia).

12 — Pozri v tomto zmysle bod 307 tretieho čiastočného rozhodnutia.

13 — Pozri bod 308 tretieho čiastočného rozhodnutia.

14 — Pozri bod 313 tretieho čiastočného rozhodnutia.

15 — Pozri bod 314 tretieho čiastočného rozhodnutia.

16 — Pozri v tomto zmysle bod 161 a bod 1 výroku tretieho čiastočného rozhodnutia.

23. Dňa 25. februára 2013 jediný rozhodca vydal konečné rozhodnutie, v ktorom zaviazal spoločnosť Genentech zaplatiť spoločnosti Hoechst 108 322 850 eur vrátane jednoduchého úroku ako náhradu škody, 211 250 eur ako náklady na rozhodcovské konanie, 634 649,88 eura a 555 907,23 USD (približne 490 778 eur) ako náklady na zastupovanie. [17]

24. V bode 219 konečného rozhodnutia jediný rozhodca uviedol, že neskôr počas konania Genentech tvrdila, že „snaha spoločnosti Hoechst vykladať [licenčnú zmluvu] spôsobom, ktorý by jej umožnil vymáhať bežné poplatky bez ohľadu na to, či na výrobky, ktorých sa údajne týkala licencia, sa vzťahujú, alebo nevzťahujú patenty, ktoré boli predmetom licencie, predstavuje porušenie *anti-trustovej právnej úpravy Európskej únie*“.

25. V tejto súvislosti jediný rozhodca rozhodol, že „Genentech nešpecifikovala *ako* by došlo k porušeniu [práva hospodárskej súťaže Únie]…, keby prehrala toto rozhodcovské konanie. Nemecký zákon o licenciách povoľuje licenčné zmluvy na využívanie nepatentovaného know-how a za takéto využívanie môžu byť vyberané poplatky. To nemožno zmeniť na základe tvrdenia – bez ďalších argumentov –, že táto licencia porušuje [právo hospodárskej súťaže Únie]“ [18].

26. Genentech podala na základe článkov 1518 a 1520 občianskeho súdneho poriadku na Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) žaloby, a to o neplatnosť tretieho čiastočného rozhodnutia, konečného rozhodnutia, ako aj dodatku.

27. Uznesením z 3. októbra 2013 Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) zamietol návrh spoločnosti Genentech, aby boli na spoločné konanie spojené veci, v ktorých sú prejednávané žaloby o neplatnosť tretieho čiastočného rozhodnutia, konečného rozhodnutia, ako aj dodatku.

28. V rámci konania o neplatnosť tretieho čiastočného rozhodnutia si Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) kladie otázku o zlučiteľnosti licenčnej zmluvy s článkom 101 ZFEÚ. Uvádza, že jediný rozhodca dospel k záveru, že počas platnosti tejto zmluvy bol držiteľ licencie povinný platiť zmluvné poplatky, aj keď zrušenie patentu alebo patentov malo retroaktívny účinok. Pýta sa, či takáto zmluva neporušuje ustanovenia článku 101 ZFEÚ, keďže núti držiteľa licencie platiť poplatky, na ktoré však neexistuje dôvod vzhľadom na zrušenie patentu alebo patentov súvisiacich s postúpenými právami, a spôsobuje mu tým „konkurenčnú nevýhodu“.

29. Za týchto podmienok Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Majú sa ustanovenia článku 101 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby sa licenčná zmluva, ktorá ukladá držiteľovi licencie povinnosť uhrádzať poplatky len za využívanie práv spojených s patentmi, ktoré sú predmetom licencie, považovala v prípade zrušenia patentov za účinnú?“

30. Uznesením z 18. novembra 2015 Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) vyhlásil za neprípustné odvolanie, ktoré podali Hoechst a Sanofi-Aventis proti rozhodnutiu Cour d’appel de Paris (Odvolací súd Paríž) z 23. septembra 2014, ktorým bola predložená Súdnemu dvoru prejudiciálna otázka.

17 — Tieto sumy neboli zmenené rozhodnutím a dodatkom ku konečnému rozhodnutiu, vydanými 25. februára 2013, ktoré sa týkali výpočtu úrokov, ktoré dlhovala Genentech spoločnosti Hoechst (ďalej len „dodatok“).

18 — Pozri bod 222 konečného rozhodnutia.

IV – Konanie na Súdnom dvore

31. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 9. decembra 2014. Spoločnosti Genentech, Hoechst a Sanofi-Aventis, francúzska, španielska a holandská vláda, ako aj Európska komisia predložili svoje písomné pripomienky.

32. Na základe článku 61 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora boli účastníci konania vyzvaní, aby odpovedali písomne na otázky Súdneho dvora, čo aj urobili 18. decembra 2015.

33. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 20. januára 2016, predniesli svoje ústne pripomienky spoločnosti Genentech, Hoechst a Sanofi-Aventis, francúzska a španielska vláda, ako aj Komisia.

V – Analýza

A – *O prípustnosti*

1. O vzťahu položenej otázky so skutkovými okolnosťami sporu vo veci samej

34. Spoločnosti Hoechst a Sanofi-Aventis, ako aj francúzska vláda uvádzajú, že prejudiciálna otázka je založená na nesprávnom skutkovom základe. Hoci sa týka zlučiteľnosti licenčnej zmluvy s článkom 101 ZFEÚ „v prípade zrušenia *patentov*“ [19], iba patent EP 177 bol zrušený 12. januára 1999, pričom patenty US 522 a US 140 neboli zrušené. [20] Prejudiciálna otázka je preto údajne bezpredmetná a mala by byť vyhlásená za neprípustnú.

35. Podľa môjho názoru skutočnosť, že vnútroštátny súd odkazuje v predloženej otázke na zrušenie „patentov“ (v množnom čísle), hoci bol zrušený len jeden patent, neznamená, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je založený na nesprávnom skutkovom základe.

36. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž jasne vyplýva, že vnútroštátny súd si je v plnej miere vedomý toho, že patenty US 522 a US 140 neboli zrušené.

37. V tejto súvislosti na strane 2 návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd uvádza, že pokiaľ ide o technológiu, na ktorú sa vzťahuje licenčná zmluva, „bolo vydaných viacero patentov, jednak 22. apríla 1992 európsky patent [EP 177], ktorý EPÚ *neskôr zrušil* 12. januára 1999 z dôvodu, že nebola splnená požiadavka novosti, a jednak 15. decembra 1998 patent [US 520] a nakoniec 17. apríla 2001 patent [US 140]“ [21]. Vnútroštátny súd neuviedol, že by patenty US 522 a US 140 boli zrušené.

38. Okrem toho na strane 3 návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátny súd odkazuje na rozsudok z 11. marca 2011, ktorý vydal United States District Court for the Northern District of California (Okresný súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia), v ktorom sa, ako uvádza, „rozhodlo, že výroba lieku Rituxan® nepredstavuje eventuálne porušenie predmetných patentov“. Z toho vyplýva, že vnútroštátny súd je oboznámený s obsahom tohto rozsudku, ktorým bola takisto zamietnutá žaloba o neplatnosť podaná proti patentom US 522 a US 140. [22]

19 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

20 — Pozri bod 6 týchto návrhov.

21 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

22 — Pozri body 13 až 15 týchto návrhov.

39. Nakoniec, hoci v bodoch 193 a 194 tretieho čiastočného rozhodnutia jediný rozhodca odkazoval na zrušenie patentov US 522 a US 140 zo strany United States District Court for the Northern District of California (Okresný súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia), táto chyba sa vôbec neobjavuje v konečnom rozhodnutí. Naopak, v bode 50 konečného rozhodnutia jediný rozhodca veľmi jasne konštatoval, že žaloba spoločnosti Genentech, ktorou sa táto spoločnosť domáhala zrušenia patentov US 522 a US 140, bola zamietnutá.

40. Hoci je pravda, že konania vo veci troch žalôb o neplatnosť, podaných na Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) proti tretiemu čiastočnému rozhodnutiu, konečnému rozhodnutiu a dodatku neboli spojené [23], zo spisu na Súdnom dvore jasne vyplýva, že tieto konania navzájom súvisia. Samotný vnútroštátny súd totiž zaobchádza vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania s týmito troma rozhodnutiami ako s jedným rozhodnutím a ako jedným celkom. [24] Je teda jasné, že neexistuje žiadny nesprávny skutkový základ.

41. V každom prípade to, či existuje, alebo neexistuje údajný nesprávny skutkový základ, nemá žiadny dosah na odpoveď, ktorú navrhujem poskytnúť na otázku položenú vnútroštátnym súdom, ktorá sa týka bez rozdielu tak prípadu zrušenia patentu (konkrétne patentu EP 177), ako aj prípadu, keď nedochádzalo k porušovania patentu (konkrétne patentov US 522 a US 140).

42. Ako totiž Komisia uviedla v odpovediach na písomné otázky Súdneho dvora, „jediný rozhodca dospel v treťom čiastočnom rozhodnutí k záveru, že účelom [licenčnej] zmluvy nebolo upraviť vrátenie alebo nevymáhanie poplatkov v situácii, že by sa neskôr ukázalo, že niektoré patenty boli zrušené alebo že k ich porušovaniu nedochádzalo. Účelom zmluvy vykladanej s ohľadom na nemecký zákon a vývoj rokovaní medzi stranami zmluvy bolo chrániť užívateľa patentu (patentov) – teda spoločnosť Genentech – pred patentovým sporom, ktorý by mohol byť dlhý a nákladný. Z toho vyplýva, že skutočnosť, že sa môže stať, že budú americké patenty považované za neplatné alebo že k ich porušovaniu nedôjde, nemení rozsah povinnosti spoločnosti Genentech zaplatiť poplatky".

2. O možnosti Súdneho dvora poskytnúť užitočnú odpoveď vnútroštátnemu súdu

43. Hoechst a Sanofi-Aventis, ako aj francúzska vláda tvrdia, že Súdny dvor nemôže poskytnúť užitočnú odpoveď vnútroštátnemu súdu.

44. V tejto súvislosti francúzska vláda uvádza, že návrh na začatie prejudiciálneho konania nespresňuje skutkové a právne okolnosti nevyhnutné v rámci uplatňovania článku 101 ZFEÚ, a najmä nariadenia Komisie (ES) č. 772/2004 zo 7. apríla 2004 [z 27. apríla 2004 – *neoficiálny preklad*] o uplatňovaní článku [101] ods. 3 [ZFEÚ] na kategórie dohôd o transfere technológií [25], ako napríklad skutočné podmienky fungovania a štruktúry predmetného trhu, povahu licenčnej zmluvy ako zmluvy medzi konkurentmi alebo recipročnej zmluvy a aspekty nemeckého práva, ktorým podlieha táto zmluva.

45. Domnievam sa, že tieto tvrdenia treba odmietnuť, pretože v ďalšej časti týchto návrhov dôjdem k záveru, že v súlade s rozsudkom Ottung (320/87, EU:C:1989:195) z článku 101 ods. 1 a 2 ZFEÚ nevyplýva, že by muselo byť tretie čiastočné rozhodnutie zrušené. [26] Nariadenia upravujúce výnimky [27] uvádzané francúzskou vládou uplatňujú článok 101 ods. 3 ZFEÚ na kategórie dohôd o transfere technológií, ktorých stranami sú len dva podniky, a na tomu zodpovedajúce zosúladené postupy, *na ktoré sa vzťahuje článok 101 ods. 1 ZFEÚ*, čo však podľa mňa v tejto veci neplatí.

23 — Pozri bod 27 týchto návrhov.

24 — Pozri najmä stanovisko spoločnosti Genentech v konaní na vnútroštátnom súde (ktorý je uvedený aj v návrhu na začatie prejudiciálneho konania), ktorým sa táto spoločnosť domáha zrušenia tretieho čiastočného rozhodnutia, konečného rozhodnutia a dodatku.

25 — Ú. v. EÚ L 123, s. 11; Mim. vyd. 08/003, s. 74.

26 — Pozri body 84 až 97 týchto návrhov.

27 — Tri predmetné nariadenia majú ako právny základ nariadenie Rady č. 19/65/EHS z 2. marca 1965 o uplatňovaní článku [101] ods. 3 [ZFEÚ] na určité kategórie dohôd a zosúladených postupov (Ú. v. ES 36, 1965, s. 533; Mim. vyd. 08/001, s. 11).

46. V každom prípade sa domnievam, že Súdny dvor nemá k dispozícii dostatočné informácie na to, aby vykonal takúto analýzu v prípade, ak by sa nestotožnil s mojimi návrhmi.

47. Iba v prípade, že by Súdny dvor nesúhlasil s mojím záverom, by bolo možné uznať námietku neprípustnosti týkajúcu sa uplatnenia uvedených nariadení stanovujúcich výnimky.

3. O právomoci vnútroštátneho súdu položiť otázku Súdnemu dvoru

48. Hoechst a Sanofi-Aventis tvrdia, že je nemožné odpovedať na prejudiciálnu otázku bez toho, aby došlo k porušeniu francúzskeho práva, ktoré zakazuje meritórne preskúmavanie medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí, s výnimkou prípadov hrubého porušenia medzinárodného verejného poriadku. [28]

49. Keďže nedošlo k takémuto hrubému porušeniu (ako napríklad, keď ide o kartel), Hoechst a Sanofi-Aventis rozlišujú medzi prípadmi, keď otázka zlučiteľnosti zmluvy medzi podnikmi s článkom 101 ZFEÚ nebola riešená v medzinárodnom rozhodcovskom rozhodnutí, čo je situácia, v ktorej existuje riziko narušenia efektívnosti práva hospodárskej súťaže, a prípadmi, keď sa táto otázka riešila. Podľa nich v druhom prípade, ktorému zodpovedá aj situácia v tejto veci, by odpoveď na túto prejudiciálnu otázku viedla vnútroštátny súd k tomu, aby meritórne preskúmal tretie čiastočné rozhodnutie, keďže otázka zrušenia, ktorá je predmetom tejto otázky, bola vznesená a prejednaná pred jediným rozhodcom.

50. V tejto súvislosti pripomínam, že v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi, ako je upravená v článku 267 ZFEÚ, prislúcha výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, ktoré má byť vydané, aby so zreteľom na osobitosti prípadu, ktorý prejednáva, posúdil tak nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania na vydanie rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru.

51. Ak sa prejudiciálne otázky vnútroštátnych súdov týkajú výkladu ustanovenia práva Únie, Súdny dvor je teda v zásade povinný rozhodnúť, pokiaľ nie je zjavné, že návrh na začatie prejudiciálneho konania v skutočnosti smeruje k tomu, aby Súdny dvor rozhodoval vo vykonštruovanom spore alebo formuloval poradné stanoviská k všeobecným alebo hypotetickým otázkam, že požadovaný výklad práva Únie nemá žiadny vzťah k skutkovému stavu alebo k predmetu sporu alebo že Súdny dvor nemá dostatok skutkových a právnych informácií potrebných na to, aby odpovedal užitočným spôsobom na otázky, ktoré mu boli položené. [29]

52. Podľa môjho názoru nič nenasvedčuje tomu, že by položená otázka bola hypotetická alebo že by požadovaný výklad práva Únie nemal žiadny vzťah k skutkovému stavu alebo k predmetu sporu, ktorý prejednáva vnútroštátny súd a ktorý sa týka článku 101 ZFEÚ. Okrem toho sa domnievam, že Súdny dvor má k dispozícii nevyhnutné informácie o skutkových a právnych okolnostiach potrebné na to, aby poskytol užitočnú odpoveď na položenú otázku.

53. Takisto len pre informáciu uvádzam, že Cour de cassation (Kasačný súd) vyhlásil odvolanie, ktoré podali Hoechst a Sanofi-Aventis proti rozhodnutiu Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) z 23. septembra 2014, ktorým bola predložená Súdnemu dvoru táto prejudiciálna otázka, za neprípustné.

54. V dôsledku toho je podľa môjho názoru prejudiciálna otázka prípustná a je potrebné na ňu odpovedať.

28 — Pozri Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), 18. november 2004, Thalès, RG č. 2002/19606, s. 9; Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 4. jún 2008, Cytec, č. 06-15.320, Bull. civ. I, č. 162, s. 4.

29 — Pozri uznesenie EBS Le Relais Nord-Pas-de-Calais (C-240/12, EU:C:2013:173, bod 12 a citovanú judikatúru).

B – *O veci samej*

1. O rozsahu preskúmania medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí s ohľadom na normy európskeho verejného práva

55. Francúzska vláda vo svojich písomných pripomienkach zdôrazňuje, že Súdny dvor v bode 32 rozsudku Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) rozhodol, že preskúmanie medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí súdmi členských štátov, ktoré sa týka otázok práva Únie, môže mať „podľa okolností väčší alebo menší rozsah“, v závislosti od pravidiel prijatých členskými štátmi v rámci ich procesnej autonómie. Na základe toho francúzska vláda tvrdí, že pravidlá francúzskeho práva, podľa ktorých francúzske súdy nemôžu meritórne skúmať medzinárodné rozhodcovské rozhodnutia a ich právomoc je v rámci žaloby o neplatnosť proti medzinárodnému rozhodcovskému rozhodnutiu, akým je rozhodnutie v tejto veci, obmedzená na zisťovanie „hrubého“ porušenia [30] medzinárodného verejného poriadku, sú v súlade so zásadou efektivity zakotvenou v práve Únie.

56. Hoechst a Sanofi-Aventis tvrdia [31], že hoci v rozsudku Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd, ktorý prejednáva žalobu o neplatnosť medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia, musí podľa svojich interných procesných pravidiel vyhovieť žalobe o neplatnosť založenej na porušení článku 101 ZFEÚ, predmetné procesné pravidlá francúzskeho práva zakazujú meritórne skúmanie medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí a obmedzujú rozsah tejto kontroly na „hrubé“ porušenie. [32]

57. Podľa Hoechst a Sanofi-Aventis, keďže otázka prípadného rozporu licenčnej zmluvy s článkom 101 ZFEÚ bola vznesená a prejednaná pred jediným rozhodcom a tento rozhodca ju zamietol, je nemožné odpovedať na prejudiciálnu otázku bez toho, aby sa meritórne preskúmalo tretie čiastočné rozhodnutie, keďže licenčná zmluva, o akú ide v tejto veci, nemôže predstavovať obmedzenie článku 101 ZFEÚ z hľadiska účelu, a nemôže teda predstavovať hrubé porušenie článku 101 ZFEÚ.

58. Podľa mňa obmedzenia rozsahu [33] preskúmania takých medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí, na ktoré sa, pokiaľ ide o francúzske právo, odvolávajú Hoechst a Sanofi-Aventis, ako aj francúzska vláda, na prípad hrubého porušenia medzinárodného verejného poriadku a nemožnosť preskúmať medzinárodné rozhodcovské rozhodnutie v prípade takéhoto porušenia, pokiaľ otázka verejného poriadku bola vznesená a prediskutovaná na rozhodcovskom súde, sú v rozpore so zásadou efektivity práva Únie.

59. V kontexte systému preskúmania zlučiteľnosti medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí s právom Únie na základe výhrady verejného poriadku, tak ako bola stanovená Súdnym dvorom v rozsudku Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269), týkajúcom sa tak ako v predmetnom prípade žaloby o neplatnosť medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia založeného na rozpore s verejným

30 — Pozri Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 4. jún 2008, Cytec, č. 06-15.320, Bull. civ. I, č. 162, s. 4.

31 — Pozri body 48 a 49 týchto návrhov.

32 — Pozri Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), 18. november 2004, Thalès, RG č. 2002/19606, s. 9. Toto riešenie bolo potvrdené v rozsudku Cytec [Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 4. jún 2008, Cytec, č. 06-15.320, Bull. civ. I, č. 162, s. 4]. Obe veci sa týkali porušenia práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže.

33 — Keďže žaloba o neplatnosť podľa článku 1520 občianskeho súdneho poriadku sa týka medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí vydaných vo Francúzsku, predmetom preskúmania je samotné medzinárodné rozhodcovské rozhodnutie a nie právny nástroj, na ktorom bolo založené, teda v predmetnom prípade licenčná zmluva obsahujúca rozhodcovskú doložku, ktorá viedla k rozhodcovskému konaniu. Je pravda, že medzinárodné rozhodcovské rozhodnutia predstavujú nie dohody medzi podnikmi v zmysle článku 101 ZFEÚ, ale medzinárodné súdne rozhodnutia, ktoré sa neviažu na verejný právny poriadok žiadneho štátu, ale na medzinárodný rozhodcovský poriadok [pozri Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 8. júl 2015, Ryanair, č. 13-25.846, FR:CCASS:2015:C100797; pozri v tomto zmysle tiež Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 23. marec 1994, Hilmarton Ltd, č. 92-15137, Bull. civ. I, č. 104, s. 79; Cour de cassation (Kasačný súd), prvý občianskoprávny senát, 29. júna 2007, PT Putrabali Adyamulia, č. 05-18053, Bull. civ. I, č. 250]. Z rozsudku Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) však jasne vyplýva, že treba zrušiť medzinárodné rozhodcovské rozhodnutie, ak považuje za účinnú dohodu medzi podnikmi, ktorá je v rozpore s článkom 101 ZFEÚ, aj keď samotné rozhodnutie nepredstavuje dohodu medzi podnikmi. Keby to bolo inak, strany by sa mohli vyhnúť uplatneniu článku 101 ZFEÚ na protisúťažné dohody tak, že by do nich vložili rozhodcovské doložky.

poriadkom a potvrdeného v rozsudku Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316), týkajúcom sa návrhu na uznanie a výkon medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia spochybňovaného z dôvodov verejného poriadku, treba pripomenúť, že podľa Súdneho dvora rozhodcovské súdy nazývané „zmluvne“ súdy [34] nie sú súdmi členských štátov v zmysle článku 267 ZFEÚ. V dôsledku toho tieto súdy nemôžu klásť prejudiciálne otázky. Prináleží teda súdom členských štátov v zmysle článku 267 ZFEÚ, aby v prípade potreby na základe mechanizmu konania o prejudiciálnej otázke [35] preskúmali zlučiteľnosť rozhodcovských rozhodnutí (či už medzinárodných, alebo nie) s právom Únie v prípade podania žaloby o neplatnosť [36], návrhu na výkon rozhodnutia [37] alebo v prípade akéhokoľvek iného prostriedku nápravy alebo formy preskúmania stanoveného uplatniteľnou vnútroštátnou právnou úpravou.

60. Inak povedané, systém preskúmavania zlučiteľnosti medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí s hmotnoprávnou úpravou Únie prostredníctvom výhrady verejného poriadku v rámci buď žaloby proti uznaniu a výkonu, alebo žaloby o neplatnosť, kladie ťarchu preskúmania skôr na nasledujúce štádium, teda na súdy členských štátov, ako na predchádzajúce štádium, teda na rozhodcovské súdy. [38]

61. Poslaním rozhodcov v medzinárodnom rozhodcovskom obchodnom konaní je vyložiť a správne uplatniť zmluvu, ktorú uzatvorili zmluvné strany. Pri výkone tejto úlohy môžu byť rozhodcovia prirodzene dovedení k uplatneniu práva Únie, ak toto právo je súčasťou práva uplatniteľného na zmluvu (*lex contractus*) alebo práva uplatniteľného na rozhodcovské konanie (*lex arbitri*). Preskúmanie dodržania noriem európskeho verejného poriadku je však úlohou súdov členských štátov a nie rozhodcov, a to buď v rámci žaloby o neplatnosť, alebo konania o uznanie a výkon. [39]

34 — Pozri rozsudok Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 34). Používam tento pojem na odlíšenie od niektorých rozhodcovských súdov, v prípade ktorých Súdny dvor rozhodol, že spĺňajú kritériá stanovené v judikatúre na to, aby mohli položiť prejudiciálnu otázku (pozri rozsudok Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta, C-377/13, EU:C:2014:1754, ako aj uznesenie Merck Canada, C-555/13, EU:C:2014:92). Na základe tejto judikatúry si možno predstaviť, že rozhodcovské súdy konajúce v rámci Dohovoru o riešení sporov týkajúcich sa investícií medzi štátmi a občanmi druhých štátov (ICSID) môžu klásť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky. Pozri v tomto zmysle BASEDOW, J.: EU Law in International Arbitration: Referrals to the European Court of Justice. In: *Journal of International Arbitration*, zv. 32, 2015, s. 367, 376 až 381. Keďže počet a význam rozhodcovských konaní v oblasti investícií, v ktorých vznikajú otázky uplatňovania práva Únie, stále rastie, najmä v oblasti štátnej pomoci, možnosť rozhodcovských súdov klásť prejudiciálne otázky by mohla prispieť k správnemu a účinnému uplatňovaniu práva Únie.

35 — Pozri rozsudok Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, body 32, 33 a 40). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko) zo 17. júna 2015 vo veci č. T 5767-13, Systembolaget/The Absolute Company, bod 23.

36 — O uvedený prípad ide na vnútroštátnom súde v tejto veci a takisto o neho išlo na holandských súdoch vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269).

37 — O takýto prípad išlo na litovských súdoch vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316), kde otázkou bolo, či predmetné medzinárodné rozhodcovské rozhodnutie predstavovalo „anti-suit injunction“ v rozpore s verejným právom v zmysle článku V ods. 2 písm. b) Dohovoru o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí uzavretého 10. júna 1958 v New Yorku (*Zbierka zmlúv Organizácie spojených národov*, zv. 330, s. 3).

38 — Existuje samozrejme niekoľko výnimiek, ako napríklad zásah súdu (štátneho súdu) v sídle rozhodcovské konania ako súdu, ktorý má podporné úlohy v rozhodcovskom konaní. Tieto výnimky však nemajú za cieľ zabezpečenie dodržiavania práva Únie. Pozri v tomto zmysle rozsudok Rich (C-190/89, EU:C:1991:319), ktorý sa týka konštituovania rozhodcovského súdu.

39 — Situácia môže byť odlišná v kontexte medzinárodného rozhodcovského konania v oblasti investícií, keď určité režimy ako ten, ktorý je stanovený Dohovorom ICSID, nestanovujú v prípade súdov členských štátov možnosť preskúmania súladu medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí s európskym právnym poriadkom (pozri najmä články 53 a 54 tohto dohovoru). V rozsahu, v akom tieto právne režimy tak ako Dohovor ICSID spájajú členské štáty s tretími krajinami, patria pod článok 351 ZFEÚ. Konfliktu medzi medzinárodným rozhodcovským právnym poriadkom a právnym poriadkom Únie by sa dalo vyhnúť, keby rozhodcovské súdy mohli klásť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky (pozri poznámku pod čiarou 34).

62. Tento systém teda funguje, naopak, ako systém vzájomnej dôvery zavedený najmä nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [40], ktorý zveruje dohľad nad dodržiavaním práva Únie uplatniteľného na meritum sporu vrátane noriem európskeho verejného práva súdu, ktorý prejednáva meritum sporu (teda „vopred“), a nie súdu, ktorý „následne“ prejednáva uznávanie a výkon. [41]

63. Na týchto základoch budem analyzovať dve obmedzenia, ktoré stanovuje francúzske právo.

a) Porušenie verejného poriadku hrubej alebo zjavnej povahy

64. Ak by preskúmanie medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia s ohľadom na normy európskeho verejného práva (ktoré predstavujú len jednu, už dosť obmedzenú kategóriu noriem právneho poriadku Únie) malo byť obmedzené na zjavné alebo hrubé porušenia článku 101 ZFEÚ, toto preskúmanie by bolo iba preskúmaním naoko vzhľadom na to, že dohody alebo postupy, ktoré môžu obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž, sú „často zamaskované“ [42], čo by viedlo v mnohých prípadoch k nemožnosti (alebo nadmernému sťaženiu) toho, aby právne subjekty vykonávali práva, ktoré im poskytuje právo hospodárskej súťaže Únie.

65. Ako totiž pripúšťajú spoločnosti Hoechst a Sanofi-Aventis v bode 21 svojich písomných pripomienok, ako aj ich právny expert v bode 5 právneho stanoviska [43], toto extrémne obmedzené preskúmanie by sa v konečnom dôsledku týkalo len „najzjavnejších porušení [článku 101 ZFEÚ], ako sú dohody o určení cien alebo o rozdelení trhu“. Obmedzenia z hľadiska účinku by takto úplne unikli preskúmaniu súdom rozhodujúcim o neplatnosti, pretože konštatovanie ich existencie si vyžaduje viac ako len minimálne preskúmanie merita rozhodcovského rozhodnutia, čo však francúzske súdy nemôžu urobiť.

66. Aj keď existuje niekoľko stupňov porušenia článku 101 ZFEÚ v závislosti od jeho zjavnosti a škodlivosti, najmä medzi obmedzeniami z hľadiska cieľa a obmedzeniami z hľadiska následku [44], v článku 101 ZFEÚ nie je stanovené nič, čo by umožňovalo dospieť k záveru, že určité z týchto obmedzení sú tolerovateľné. Článok 101 ZFEÚ totiž výslovne zakazuje dohody medzi podnikmi „*ktoré majú za cieľ alebo následok*“ [45] obmedzovanie hospodárskej súťaže. Buď teda došlo k porušeniu článku 101 ZFEÚ a v takom prípade je dohoda medzi predmetnými podnikmi absolútne neplatná, alebo k porušeniu tohto článku nedošlo.

67. V tomto zmysle teda až tak nezáleží na tom, či porušenie normy verejného práva bolo hrubým porušením. Žiaden systém nemôže akceptovať porušenia svojich najzákladnejších noriem, ktoré sú súčasťou jeho verejného poriadku, a to nezávisle od povahy týchto porušení, teda nezávisle od toho, či ide o hrubé porušenie, alebo zjavné porušenie.

40 — Ú. v. EÚ L 351, s. 1.

41 — Pozri v tomto zmysle bod 33 rozsudku Renault (C-38/98, EU:C:2000:225), v ktorom Súdny dvor rozhodol, že „súd štátu, na ktorý bol podaný návrh na uznanie a výkon, nemôže odmietnuť uznanie rozhodnutia pochádzajúceho z iného zmluvného štátu len preto, že sa domnieva, že v tomto rozhodnutí bolo nesprávne uplatnené vnútroštátne právo alebo právo [Únie], inak by bol spochybnený cieľ dohovoru. Naopak, treba uviesť, že v takýchto prípadoch systém opravných prostriedkov zavedený v každom zmluvnom štáte, doplnený mechanizmom prejudiciálnej otázky stanoveným v článku [267 ZFEÚ], poskytuje osobám podliehajúcim súdnej právomoci dostatočnú záruku“. Súdny dvor následne v bode 34 tohto rozsudku rozhodol, že „prípadné nesprávne právne posúdenie, o aké ide vo veci samej, nepredstavuje zjavné porušenie podstatného právneho pravidla v právnom poriadku štátu, v ktorom bol podaný návrh na uznanie a výkon“.

42 — Rozsudok Courage a Crehan (C-453/99, EU:C:2001:465, bod 27).

43 — Profesor Laurence Idot uznáva, že jeho teória by spôsobila, že „okrem mimoriadneho prípadu rozhodnutia, ktoré by napríklad zabezpečilo účinnosť kartelu, súd štátu by už viac [nemohol] v rámci prejednávania žaloby proti rozhodnutiu diskutovať o meritórnej otázke týkajúcej sa práva hospodárskej súťaže, ak už bola vznesená a prejednaná na rozhodcovskom súde“.

44 — Pozri rozsudok CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, body 48 až 52).

45 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

b) Nemožnosť preskúmať medzinárodné rozhodcovské rozhodnutie pri porušení verejného poriadku, pokiaľ otázka bola položená a prejednaná na rozhodcovskom súde, pretože by to znamenalo meritórne preskúmanie uvedeného rozhodnutia

68. V bode 36 rozsudku Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269) Súdny dvor rozhodol, že článok 101 ZFEÚ (predtým článok 81 ES) predstavuje „základné ustanovenie nevyhnutné pre realizáciu úloh zverených [Únii] a konkrétne, pre fungovanie vnútorného trhu“ [46].

69. Okrem toho v bode 37 rozsudku Gazprom (C-536/13, EU:C:2015:316) Súdny dvor rozhodol, že zásada vzájomnej dôvery nezaväzuje rozhodcovské súdy. [47] To znamená, že súdy členských štátov nie sú povinné rešpektovať odpovede na otázky práva Únie poskytnuté rozhodcovskými súdmi, ktoré nie sú súdmi členských štátov v zmysle článku 267 ZFEÚ.

70. V dôsledku toho, aj keď je článok 101 ZFEÚ ustanovením, ktoré z tohto hľadiska tvorí základ právneho poriadku Únie, skutočnosť, že účastníci konania vzniesli pred rozhodcovským súdom otázku nezlučiteľnosti medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia s týmto ustanovením a diskutovali o nej, nemôže byť rozhodujúca, pretože správanie účastníkov konania v priebehu rozhodcovského konania by mohlo mať taký účinok, že by narušilo efektívnosť tohto článku, keďže jednak rozhodcovský súd v zásade nemôže [48] položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku a jednak jeho úlohou nie je ani vykladať a uplatňovať právo Únie.

71. Z týchto dôvodov preskúmanie rozporu medzinárodných rozhodcovských rozhodnutí s normami európskeho verejného práva súdom členského štátu nemôže byť naviazané na to, či táto otázka bola, alebo nebola vznesená alebo či sa o nej diskutovalo v priebehu rozhodcovského konania, ani byť obmedzené zákazom, stanoveným vnútroštátnym právom meritórne preskúmavať predmetné rozhodnutie.

72. Inak povedané, jedna alebo viacero zmluvných strán dohôd, ktoré by mohli mať protisúťažnú povahu, nemôžu dosiahnuť, aby tieto dohody boli v dôsledku voľby rozhodcovského konania vylúčené z preskúmania podľa článkov 101 a 102 ZFEÚ.

2. Ukladá článok 101 ods. 1 ZFEÚ povinnosť zrušenia medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia, akým je dotknuté rozhodnutie vo veci samej, ktoré považuje za účinnú licenčnú zmluvu týkajúcu sa patentu a vyžadujúcu počas celého obdobia jej trvania platenie bežných poplatkov, a to takisto

46 — Súdny dvor opiera toto konštatovanie o článok 3 písm. g) Zmluvy ES [teraz článok 3 ods. 1 písm. b) ZFEÚ]. Ako som vysvetlil v bode 182 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Gazprom (C-536/13, EU:C:2014:2414), „nesúhlasím s takým výkladom rozsudk[u] Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36)…, podľa ktorého už len tá skutočnosť, že určitá oblasť patrí do výlučnej alebo spoločnej právomoci Únie v súlade s článkami 3 a 4 ZFEÚ, stačí na to, aby ustanovenie práva Únie bolo povýšené medzi ustanovenia verejného poriadku. Ak by tomu tak bolo, celé právo Únie, a to od Charty základných práv až po smernicu o prepravovateľných tlakových zariadeniach, by bolo súčasťou verejného poriadku…“. V bode 177 tých istých návrhov som vysvetlil, citujúc bod 304 rozsudku Kadi a Al Barakaat International Foundation/Rada a Komisia (C-402/05 P a C-415/05 P, EU:C:2008:461), že pojem európskeho verejného poriadku môže obsahovať len „zásady, ktoré vyplývajú zo samotných základov právneho poriadku [Únie]“ a ktoré nemožno „*opomínať*, pretože také opomenutie by bolo neprijateľné z hľadiska slobodného a demokratického právneho štátu“. Ide teda o „kogentn[é] pravidl[o] ta[k] *dôležit[é]* pre… právny poriadok [Únie], že v kontexte prejednávanej veci sa od neho nemožno nijako odchýliť“ (pozri bod 100 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:11). Články 101 a 102 ZFEÚ sú v tomto zmysle základnými a podstatnými ustanoveniami pre fungovanie vnútorného trhu, bez ktorých by Únia nefungovala a ktorých porušenie bez ohľadu na to, či ide o hrubé, alebo zjavné porušenie, je neprijateľné z hľadiska právneho poriadku Únie.

47 — Pozri tiež v tomto zmysle bod 154 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Gazprom (C-536/13, EU:C:2014:2414).

48 — Pozri rozsudok Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754), ako aj uznesenie Merck Canada (C-555/13, EU:C:2014:92). V prejednávanej veci jediný rozhodca nepredstavuje „súdny orgán členského štátu“ v zmysle tejto judikatúry, pretože jeho právomoc nie je obligatórna, ale vyplýva zo zmluvného výberu vykonaného slobodne zmluvnými stranami licenčnej dohody, ktorý viedol k vydaniu rozhodcovských rozhodnutí, o ktoré ide vo veci samej.

v prípade retroaktívneho zrušenia patentu vzťahujúceho sa na dotknutú technológiu (v predmetnom prípade patentu EP 177), ako aj v prípade, keď využívanie predmetnej technológie nepredstavuje eventuálne porušovanie patentov (v predmetnom prípade patentov US 522 a US 140)?

a) Úvodné poznámky

73. Zo znenia tretieho čiastočného rozhodnutia a výkladu licenčnej zmluvy, ktorý poskytol jediný rozhodca, vyplýva, že povinnosť spoločnosti Genentech platiť bežné poplatky spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis, vypočítané na základe ich množstva výroby liekov využívajúcej technológiu aktivátora, nepodliehala podmienke, aby táto technológia bola alebo zostala chránená patentom. [49]

74. Podľa tretieho čiastočného rozhodnutia totiž už samotné využívanie predmetnej technológie počas doby platnosti licenčnej zmluvy postačuje na vznik povinnosti platiť bežné poplatky. [50]

75. V tejto súvislosti neprináleží Súdnemu dvoru, aby preskúmaval alebo spochybňoval skutočnosti konštatované jediným rozhodcom, ako aj jeho výklad licenčnej zmluvy opierajúci sa o nemecké právo, podľa ktorého táto licenčná zmluva ukladá zaplatenie poplatkov bez ohľadu na to, či dôjde k zrušeniu patentov alebo či k porušovaniu práv vyplývajúcich z týchto patentov nedochádzalo.

76. Ďalej sa vnútroštátny súd pýta Súdneho dvora len na výklad článku 101 ZFEÚ, čo znamená, že odkazy spoločnosti Genentech na rozsudok Huawei Technologies (C-170/13, EU:C:2014:2391) a niektoré časti návrhov [51], ktoré som predniesol v tejto veci a ktoré sa týkali len výkladu článku 102 ZFEÚ, sú bezpredmetné.

b) Argumentácia účastníkov konania

77. Podľa spoločnosti Genentech povinnosť stanovená tretím čiastočným rozhodnutím, a to platiť predmetné bežné poplatky, aj keď bol patent zrušený alebo nedochádza k eventuálnemu porušovaniu práv vyplývajúcich z patentu, na ktorý bola udelená licencia, ovplyvňuje nielen obchod medzi členskými štátmi podstatným spôsobom, ale predstavuje takisto obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska tak cieľa, ako aj následku.

78. Pokiaľ ide o ovplyvnenie obchodu medzi členskými štátmi, spoločnosť Genentech uvádza, že Komisia na základe nariadenia Rady (EHS) č. 2309/93 z 22. júla 1993, na základe ktorého sa stanovujú postupy spoločenstva v oblasti povoľovania a kontroly liekov pre použitie v humánnej a veterinárnej medicíne a zriaďuje sa Európska agentúra na hodnotenie liekov [52], vydala 2. júna 1998 povolenie na uvedenie lieku MabThera® na trh platné v celej Únii. Podľa spoločnosti Genentech v priebehu relevantného obdobia (od roku 1998 do roku 2008) vyrábala „rituximab“ na účely jeho predaja v rôznych členských štátoch, a to prevažne v Spolkovej republike Nemecko, Španielskom kráľovstve, Francúzskej republike, Talianskej republike, ako aj v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska. Poznamenáva, že poplatky stanovené jediným rozhodcom boli vypočítané na základe čistej

49 — V odpovediach na písomné otázky položené Súdnym dvorom spoločnosti Genentech, Hoechst a Sanofi-Aventis, francúzska vláda a Komisia uviedli, že tretie čiastočné rozhodnutie sa netýka patentu EP 177. Komisia tvrdí, že relevantnosť dvoch amerických patentov (patenty US 522 a US 140) pre tretie čiastočné rozhodnutie nie je o nič väčšia. Domnieva sa, že v súlade s právom uplatniteľným na licenčnú zmluvu, teda nemeckým právom, odvolanie alebo zrušenie patentu, ktorý je predmetom licencie, nemá dosah na povinnosť platiť poplatky, pričom dodáva, že nemecké právo umožňuje udelenie licencie aj k technológii, ktorá nie je patentovaná alebo patentovateľná. Hoechst a Sanofi-Aventis zdôrazňujú skutočnosť, že z tretieho čiastočného rozhodnutia jasne vyplýva, že jediný rozhodca nariadil spoločnosti Genentech zaplatenie poplatkov, ktoré dlhovala spoločnosti Sanofi, pričom vychádzal výlučne z využívania aktivátora, ktorý bol predmetom licenčnej zmluvy, na výrobu lieku Rituxan® spoločnosťou Genentech v Spojených štátoch amerických.

50 — Je nesporné, že podľa amerických súdov nedochádzalo k porušovaniu patentov US 522 a US 140. Jediný rozhodca okrem toho konštatoval v bodoch 322 až 330 tretieho čiastočného rozhodnutia, že aktivátor bol používaný na výrobu lieku Rituxan® v období od 15. decembra 1998 do 27. októbra 2008. Pozri bod 16 týchto návrhov.

51 — C-170/13, EU:C:2014:2391.

52 — Ú. v. ES L 214, s. 1; Mim. vyd. 13/012, s. 151.

hodnoty celosvetového predaja konečných výrobkov za obdobie od roku 1998 do roku 2008 a že vzhľadom na značný objem predaja v Únii v priebehu relevantného obdobia obmedzenie hospodárskej súťaže vyplývajúce z platenia poplatkov, o ktorom rozhodol jediný rozhodca, ovplyvňuje priamo obchod medzi členskými štátmi.

79. Genentech vysvetľuje takisto, že má konkurenčnú nevýhodu na trhu, keďže je povinná platiť na využívanie technológie, ktorú iní konkurenti môžu užívať voľne a zadarmo.

80. Okrem toho podľa spoločnosti Genentech boli spoločnosti Hoechst a Sanofi-Aventis odmenené a protiprávne sa obohatili tým, že vyberali [53] bežné poplatky z vedeckých a technologických objavov, ku ktorým vôbec neprispeli. Domnieva sa, že dotknuté medzinárodné rozhodcovské rozhodnutia umožnili spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis v rozpore s právom hospodárskej súťaže Únie „zdaniť“ svojich konkurentov a finančne zaťažiť farmaceutický priemysel vo všeobecnosti, a najmä spoločnosť Genentech a jej dcérske spoločnosti, ktoré podnikajú tak v Európe, ako aj vo zvyšku sveta.

81. Pokiaľ ide o konkurenciu v pravom zmysle slova, Genentech uvádza, že Sanofi-Aventis je druhou najväčšou farmaceutickou skupinou v Európe z hľadiska príjmov z liekov na predpis a je činná v oblasti výskumu a rozvoja, ako aj v oblasti výroby liekov vo viacerých terapeutických odvetviach. Dodáva, že Sanofi-Aventis je jedným z hlavných konkurentov spoločnosti Roche (ktorá je dnes jediným vlastníkom spoločnosti Genentech) v oblasti farmaceutického priemyslu zameraného na výskum.

82. Naopak, spoločnosti Hoechst a Sanofi-Aventis tvrdia, že rozhodcovské rozhodnutia, ktoré napadla Genentech, majú len veľmi obmedzenú spojitosť s Európskou úniou.

83. Tvrdia takisto, že poplatky, ktoré má platiť Genentech, nie sú založené na žiadnom európskom patente a že napadnuté medzinárodné rozhodcovské rozhodnutia nemali najmenší dosah na predaje spoločnosti Genentech. Dodávajú takisto, že jediný rozhodca rozhodol len o otázke, či spoločnosť Genentech bola zmluvne povinná platiť poplatky stanovené licenčnou zmluvou, a že poplatky, ktoré sa majú spoločnostiam Hoechst a Sanofi-Aventis zaplatiť podľa konečného rozhodnutia, boli vypočítané na základe celosvetových predajov lieku Rituxan®, z ktorých sa len 17 % týka Európskej únie, čo zodpovedá približne 18 miliónom eur za predmetné obdobie od roku 1998 do roku 2008.

c) Posúdenie

84. Pokiaľ ide o posúdenie vplyvu na obchod medzi členskými štátmi, stotožňujem sa s názorom Komisie vyjadreným v odpovediach na písomné otázky položené Súdnym dvorom, že prináleží vnútroštátnemu súdu, aby overil, či vzhľadom na povahu predmetného trhu existuje dostatočný stupeň pravdepodobnosti, že povinnosť zaplatiť poplatky vyplývajúca z konečného rozhodnutia a z licenčnej zmluvy, má priamy alebo nepriamy, súčasný alebo potenciálny vplyv na obchod medzi členskými štátmi a že tento vplyv nie je zanedbateľný. [54]

53 — Uznesením z 3. októbra 2013 Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž) vyhlásil vykonateľnosť tretieho čiastočného rozhodnutia, konečného rozhodnutia a dodatku. V nich uložené povinnosti tak boli predmetom výkonu.

54 — Podľa Komisie niektoré skutočnosti naznačujú, že povinnosť platiť predmetné poplatky môže mať takýto vplyv. „Po prvé geografická pôsobnosť licenčnej zmluvy je celosvetová a zahŕňa teda celú Európsku úniu… Po druhé licenčná zmluva sa týka technológie, ktorá podľa stanoviska [jediného] rozhodcu bola využívaná na výrobu rituximabu, ktorý je aktívnou zložkou lieku MabThera® uvádzaného na trh v Únii. Po tretie na liek MabThera® bolo vydané povolenie na uvedenie na trh… v súlade s článkom 3 [nariadenia (EHS) č. 2309/93]. Po štvrté sa zdá, že spoločnosť Genentech predávala liek MabThera® prinajmenšom v Nemecku, Francúzsku a Taliansku. Po piate sa zdá, že Sanofi a [Genentech, ktorá je teraz súčasťou skupiny Roche,] sú významnými konkurentmi v oblasti farmaceutického výskumu a konkrétne potenciálnymi konkurentmi v oblasti súvisiacej s liekom Rituxan® (a MabThera®). Po šieste povinnosť platiť poplatky môže zvyšovať výrobné náklady spoločnosti Genentech a spôsobiť obmedzenie hospodárskej súťaže na trhoch existujúcich výrobkov a technológií, najmä v oblasti aktivít súvisiacich s liekom MabThera®. Po siedme sa zdá, že lieky Rituxan® a MabThera® zaznamenávajú obrat viac ako miliardu eur, čo ich umožňuje považovať za lieky nazývané ‚blockbuster'“.

85. Pokiaľ ide o obmedzenie hospodárskej súťaže, nejde tu o to, či Genentech bola z obchodného hľadiska znevýhodnená výkladom licenčnej zmluvy, ktorý poskytol jediný rozhodca, alebo či by tento podnik, ako teraz (nesporne) možno s odstupom pozorovať, neuzavrel takúto zmluvu.[55] Cieľom článku 101 ZFEÚ nie je upraviť všeobecným spôsobom obchodné vzťahy medzi podnikmi, ale iba zakázať niektoré typy dohôd medzi podnikmi, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu.

86. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku Ottung (320/87, EU:C:1989:195) skúmal s ohľadom na právo hospodárskej súťaže zmluvnú povinnosť, na základe ktorej osoba, ktorej bola udelená licencia týkajúca sa patentovaného vynálezu, bola povinná platiť poplatok bez časového obmedzenia a to dokonca po skončení platnosti patentu.

87. V bodoch 11 a 12 tohto rozsudku Súdny dvor rozhodol takto:

„Nemožno vylúčiť, že ustanovenie licenčnej zmluvy ukladajúce povinnosť platiť poplatok môže byť *založené na niečom inom ako na patente*. Takéto ustanovenie môže totiž vychádzať skôr z *úvahy obchodnej povahy*, týkajúcej sa hodnoty prisudzovanej možnostiam využitia priznaným licenčnou zmluvou…

V prípade, že povinnosť zaplatiť poplatky bola určená na neobmedzenú dobu, a keď teda, ako sa tvrdí, naďalej zaväzuje dlžníka po uplynutí doby platnosti predmetného patentu, vzniká otázka, či vzhľadom na hospodársky a právny kontext licenčnej zmluvy povinnosť naďalej platiť poplatok môže predstavovať obmedzenie hospodárskej súťaže v zmysle článku [101] ods. 1“[56].

88. Podľa Súdneho dvora predmetná povinnosť môže porušovať článok 101 ods. 1 ZFEÚ, ak licenčná zmluva nepriznáva držiteľovi licencie právo vypovedať zmluvu v primeranej lehote alebo sa snaží obmedziť slobodu konania držiteľa licencie po vypovedaní zmluvy.[57]

89. Hoci je pravda, že tento rozsudok sa týkal hospodárskych a právnych okolností, ktoré sa mierne líšili od tých, o ktoré ide vo veci samej,[58] domnievam sa, že táto judikatúra sa môže uplatniť analogicky na túto vec.

55 — Ako Hoechst a Sanofi-Aventis poznamenali vo svojich odpovediach na písomné otázky položené Súdnym dvorom, „samotná skutočnosť, že platenie zmluvných poplatkov dlhovaných na základe licenčnej zmluvy môže prípadne predstavovať finančnú záťaž pre držiteľa licencie, v predmetnom prípade pre spoločnosť Genentech, nepostačuje na to, aby išlo o obmedzenie hospodárskej súťaže. Takáto záťaž len ilustruje obchodnú povahu licenčnej zmluvy, ktorá bola uzatvorená s úplnou znalosťou veci riadne obozretnými obchodnými podnikmi s rovnakým postavením a ktorá sa rovnako ako hociktorá iná obchodná zmluva môže ukázať ako obchodne menej výhodná v porovnaní s tým, ako sa to javilo na začiatku jednej zo strán“.

56 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

57 — Pozri rozsudok Ottung (320/87, EU:C:1989:195, bod 13). Genentech sa domnieva, že Komisia v rozhodnutí z 2. decembra 1975 týkajúcom sa konania o uplatnení článku [101 ZFEÚ] (IV/26.949 – AOIP/Beyrard) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 6, s. 8) „vyhlásila, že ide o obmedzenie hospodárskej súťaže v prípade, keď ustanovenie licenčnej zmluvy týkajúcej sa patentu ‚stanovuje platenie poplatkov poskytovateľovi licencie bez toho, aby boli jeho patenty využívané‘. Podľa Komisie… je takéto ustanovenie v licenčnej zmluve ‚nezlučiteľné s článkom [101] ods. 1 rovnako ako povinnosť platiť poplatky *po skončení platnosti patentu*‘“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát). Pripomienky spoločnosti Genentech sa týkajú ustanovenia, ktoré núti držiteľa licencie platiť poplatky, keď vyrába výrobky uvedené v zmluve bez toho, aby využíval patenty poskytovateľa licencie. V tomto rozhodnutí Komisia dospela k záveru, že ustanovenie malo obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž, pretože stanovovalo platenie poplatkov poskytovateľovi licencie bez toho, aby sa patenty tohto poskytovateľa využívali. V tejto súvislosti sa domnievala, že toto ustanovenie rovnako ako iné ustanovenie, ktoré stanovovalo povinnosť platiť poplatky po skončení platnosti patentu, je nezlučiteľné s článkom 101 ods. 1 ZFEÚ. Treba poznamenať, že Komisia rovnako ako Súdny dvor v bode 13 rozsudku Ottung (320/87, EU:C:1989:195), zdôraznila, že „povinnosť platiť poplatky po skončení platnosti patentu…predstavuje… porušenie článku [101], *pretože zmluva nepovoľuje držiteľovi licencie vypovedať ju*“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

58 — Prejednávaná vec sa týka prípadu zrušenia patentov alebo situácie, keď nedochádzalo k eventuálnemu porušovaniu práv z patentov, kým vec, v ktorej bol vydaný rozsudok Ottung (320/87, EU:C:1989:195) sa týkala skončenia platnosti patentov.

90. Tretie čiastočné rozhodnutie potvrdzuje to, že povinnosť spoločnosti Genentech platiť poplatky vyplýva nie z využívania technológie chránenej platnými patentmi, ale výlučne z predmetnej licenčnej zmluvy. [59] Z výkladu licenčnej zmluvy poskytnutého jediným rozhodcom jasne vyplýva, že podľa nemeckého práva obchodným cieľom tejto zmluvy bolo umožniť spoločnosti Genentech využívať predmetný aktivátor tak, aby sa vyhla patentovým sporom. Keďže Genentech na rozdiel od iných subjektov, ktoré využívali aktivátor a neuzatvorili takúto licenčnú zmluvu so spoločnosťami Hoechst a Sanofi-Aventis, naozaj mala prospech z tohto „dočasného prímeria“ [60] počas doby platnosti licenčnej zmluvy, platby za využívanie aktivátora dlžné podľa tejto zmluvy spoločnosťou Genentech nie je možné vrátiť bez ohľadu na to, či došlo k eventuálnemu porušovaniu práv z patentov, alebo k zrušeniu predmetných patentov.

91. Okrem toho povinnosť platiť poplatky bola stanovená len na dobu platnosti tejto licenčnej zmluvy a Genentech mohla slobodne vypovedať túto zmluvu vo veľmi krátkej výpovednej lehote dvoch mesiacov. [61] Od vypovedania licenčnej zmluvy sa Genentech teda nachádzala presne v takej istej situácii ako všetci ostatní používatelia predmetného aktivátora. [62]

92. Dodávam takisto, že sloboda konania spoločnosti Genentech nebola vôbec obmedzená v období po vypovedaní zmluvy a táto spoločnosť nebola viazaná ustanovením, ktoré by jej zakazovalo spochybniť platnosť predmetných patentov alebo eventuálne porušovanie práv vyplývajúcich z patentov. Napokon po vypovedaní licenčnej zmluvy Genentech podala žaloby o neplatnosť patentov na United States District Court for the Northern District of California (Okresný súd Spojených štátov pre severný obvod štátu Kalifornia).

93. Genentech sa však domnieva, že z rozsudku Windsurfing International/Komisia (193/83, EU:C:1986:75) vyplýva, že porušenie článku 101 ods. 1 ZFEÚ je zjavné, ak je držiteľ licencie na patent povinný platiť poplatky vypočítané na základe čistej predajnej ceny výrobku, na ktorý sa nevzťahuje patent.

94. V tomto rozsudku Súdny dvor rozhodol, že tento systém výpočtu poplatkov založený na čistej predajnej cene celého windsurfingu je v zásade takej povahy, že obmedzuje hospodársku súťaž vo vzťahu k windsurfingovým doskám, na ktoré sa patent nevzťahoval. [63] V tejto súvislosti Súdny dvor poznamenal v bode 65 tohto rozsudku, že existoval dopyt tak pre samostatné oplachtenie, ako aj pre samostatné windsurfingové dosky.

95. V tomto rozsudku však držiteľ patentu prostredníctvom predmetného ustanovenia a v rozpore s článkom 101 ods. 1 písm. e) ZFEÚ podriadil uzatvorenie zmluvy tomu, aby jeho zmluvný partner prijal dodatočné plnenia [64], ktoré z hľadiska svojej povahy alebo obchodného využitia nemali žiadny súvis s predmetom zmluvy. Vo veci samej neexistuje žiadna indícia, z ktorej by vyplývalo, že výkon tretieho čiastočného rozhodnutia by spôsobil, že by boli spoločnosti Genentech stanovené povinnosti, ktoré by z hľadiska ich povahy alebo obchodného využitia nesúviseli s predmetom licenčnej zmluvy.

59 — Spoločnosti Hoechst a Sanofi-Aventis uvádzajú, že vnútroštátne právne poriadky viacerých členských štátov stanovujú, že keď dôjde k zrušeniu patentu, držiteľ licencie má právo skončiť s platením poplatkov do budúcnosti, ale nemôže si nárokovať vrátenie už zaplatených poplatkov.

60 — Pozri bod 315 tretieho čiastočného rozhodnutia.

61 — Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Ottung (320/87, EU:C:1989:195), bola stanovená výpovedná lehota šesť mesiacov končiaca 1. októbra v každom roku.

62 — Na druhej strane, ako uvádza Komisia vo svojich pripomienkach, „povinnosť pokračovať v platbách poplatkov bez možnosti vypovedania zmluvy v primeranej lehote by zvyšovala výrobné náklady držiteľa licencie bez hospodárskeho odôvodnenia, spôsobila by obmedzenie hospodárskej súťaže na trhoch výrobkov a existujúcich technológií a odradila by držiteľa licencie od investovania do rozvoja a zlepšenia svojej technológie“.

63 — Pozri rozsudok Windsurfing International/Komisia (193/83, EU:C:1986:75, bod 67).

64 — Predmetné ustanovenie licenčnej zmluvy nútilo osoby, ktoré získali licenciu, platiť poplatky za oplachtenie windsurfingu vyrobené na základe patentu týkajúceho sa len oplachtenia, na základe predajnej ceny celého windsurfingu, ktorý sa skladal z oplachtenia a dosky, pričom dosky neboli chránené patentom.

96. Podľa jediného rozhodcu totiž obchodným účelom licenčnej zmluvy bolo vyhnúť sa patentovým sporom a v dôsledku toho bol výpočet poplatkov úplne nezávislý od toho, či existuje platný patent na konečný výrobok.

97. V dôsledku toho sa domnievam, že článok 101 ZFEÚ nebráni tomu, aby sa v prípade zrušenia patentov chrániacich technológiu alebo v situácii, že nedochádzalo k eventuálnemu porušovaniu práv vyplývajúcich z týchto patentov, považovala za účinnú licenčná zmluvu, ktorá ukladá držiteľovi licencie poplatky za samotné využívanie práv vyplývajúcich z patentu, na ktorý bola udelená licencia, ak jednak obchodným účelom tejto zmluvy je umožniť držiteľovi licencie využívať predmetnú technológiu a vyhnúť sa patentovým sporom a jednak držiteľ licencie môže vypovedať licenčnú zmluvu v primeranej lehote, a to aj v prípade zrušenia týchto patentov, alebo ak nedochádzalo k eventuálnemu porušovaniu práv vyplývajúcich z týchto patentov.

3. O uplatniteľnosti nariadení stanovujúcich výnimky týkajúce sa transferu technológií

98. Spoločnosti Genentech, Hoechst, Sanofi-Aventis, holandská vláda a Komisia predložili pripomienky týkajúce sa uplatniteľnosti ustanovení nariadenia Komisie (EÚ) č. 316/2014 z 21. marca 2014 o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na kategórie dohôd o transfere technológií. [65]

99. Francúzska vláda sa naproti tomu domnieva, že vzhľadom na to, že položená otázka sa týka realizácie licenčnej zmluvy v období od 15. decembra 1998 do 27. októbra 2008, mali by sa na predmetné obdobie uplatniť nariadenie Komisie (ES) č. 240/96 z 31. januára 1996 o uplatňovaní článku [101] ods. 3 [ZFEÚ] na kategórie dohôd o transfere technológií [*neoficiálny preklad*] [66] a nariadenie č. 772/2004.

100. Podľa mňa v prejednávanej veci nie je vhodné skúmať uplatniteľnosť týchto troch nariadení označených ako nariadenia stanovujúce „výnimky“.

101. Okrem skutočnosti, že Súdny dvor nemá k dispozícii dostatočné informácie na to, aby vykonal uvedenú analýzu, táto analýza by aj tak bola zbytočná, pretože sa domnievam, že v súlade s rozsudkom Ottung (320/87, EU:C:1989:195) článok 101 ods. 1 a 2 ZFEÚ nevyžaduje zrušenie tretieho čiastočného rozhodnutia. Poznamenávam, že tieto nariadenia stanovujúce výnimky uplatňujú článok 101 ods. 3 ZFEÚ [67] na kategórie dohôd o transfere technológií a zodpovedajúce zosúladené postupy, ktorých stranami sú iba dva podniky a *na ktoré sa vzťahuje článok 101 ods. 1 ZFEÚ*.

102. Navyše sa domnievam, že pripomienky spoločnosti Genentech, podľa ktorých povinnosť, ktorá jej prináleží v súlade s tretím čiastočným rozhodnutím, a to zaplatiť poplatky na základe celkového objemu predaja lieku MabThera®, predstavuje veľmi závažné obmedzenie v zmysle článku 4 ods. 1 písm. a) a d) nariadenia č. 316/2014, nemožno uznať.

103. Zo spisu na Súdnom dvore totiž nevyplýva, že by cieľom alebo následkom licenčnej zmluvy a tretieho čiastočného rozhodnutia bolo jednak obmedzenie možnosti spoločnosti Genentech stanovovať svoje ceny pri predaji produktov tretím stranám [68] alebo jednak obmedzenie jej možnosti „využívať svoje vlastné technologické práva“ alebo „vykonávať výskum a vývoj“ [69].

65 — Ú. v. EÚ L 93, s. 17.

66 — Ú. v. ES L 31, s. 2.

67 — Všetky tri predmetné nariadenia majú ako právny základ nariadenie č. 19/65.

68 — Pozri článok 4 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 316/2014. Pozri v tomto zmysle článok 101 ods. 1 písm. a) ZFEÚ.

69 — Pozri článok 4 ods. 1 písm. d) nariadenia č. 316/2014. Pozri v tomto zmysle článok 101 ods. 1 písm. b) ZFEÚ.

VI – Návrh

104. Navrhujem preto, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Cour d'appel de Paris (Odvolací súd Paríž), takto:

Článok 101 ZFEÚ nevyžaduje v prípade zrušenia patentov chrániacich technológiu alebo v prípade, ak nedochádzalo k eventuálnemu porušovaniu práv vyplývajúcich z týchto patentov, zrušenie medzinárodného rozhodcovského rozhodnutia, ktoré považuje za účinnú takú licenčnú zmluvu, ktorá ukladá držiteľovi licencie povinnosť platiť poplatky za samotné využívanie práv vyplývajúcich z patentu, na ktorý bola udelená licencia, ak obchodným účelom tejto licenčnej zmluvy je umožniť držiteľovi licencie využívať predmetnú technológiu a vyhnúť sa tak patentovým sporom, pod podmienkou, že držiteľ licencie môže vypovedať licenčnú zmluvu v primeranej výpovednej lehote, môže spochybniť platnosť patentov alebo eventuálne porušovanie práv vyplývajúcich z týchto patentov a po vypovedaní licenčnej zmluvy môže slobodne konať.